

AKCIJA "INTERNET U KNJIŽNICE" I "KNJIŽNICE NA INTERNET" KOMISIJE ZA AUTOMATIZACIJU: ANKETA O STUPNJU INFORMATIZACIJE NARODNIH KNJIŽNICA

Boris Badurina
Boris.Badurina@zg.tel.hr
student sociologije i knjižničarstva

Martina Dragija
Martina.Dragija@zg.tel.hr
prof. sociologije, dipl. knjižničar

Koraljka Golub
kgolub@nsk.hr
prof. engleskog, dipl. knjižničar
NSK, Odjel za katalogizaciju

SAŽETAK

U ožujku 2000. Komisija za automatizaciju Hrvatskog knjižničarskog društva pokrenula je akciju pod nazivom "Internet u knjižnice" i "Knjižnice na Internet", potpomognuta Sekcijom za narodne knjižnice. Cilj je akcije pomoći informatizaciji narodnih knjižnica i predstavljanju narodnih knjižnica na Internetu (web stranice, WebPAC). U članku je predstavljena akcija i rezultati prvog provedenog koraka - ankete.

SUMMARY

Committee on Automation of the Croatian Library Association started in March 2000 "The Internet in Libraries" and "Libraries on the Internet" action, in co-operation with the Public Libraries Division. The aim of the action was to help Croatian public libraries with computerisation and making them and their catalogues accessible via the Internet. In the article the action is described and results of the research (the first phase of the action) are presented.

KLJUČNE RIJEČI

anketa, informatizacija, Internet, narodna knjižnica, umrežavanje

KEYWORDS

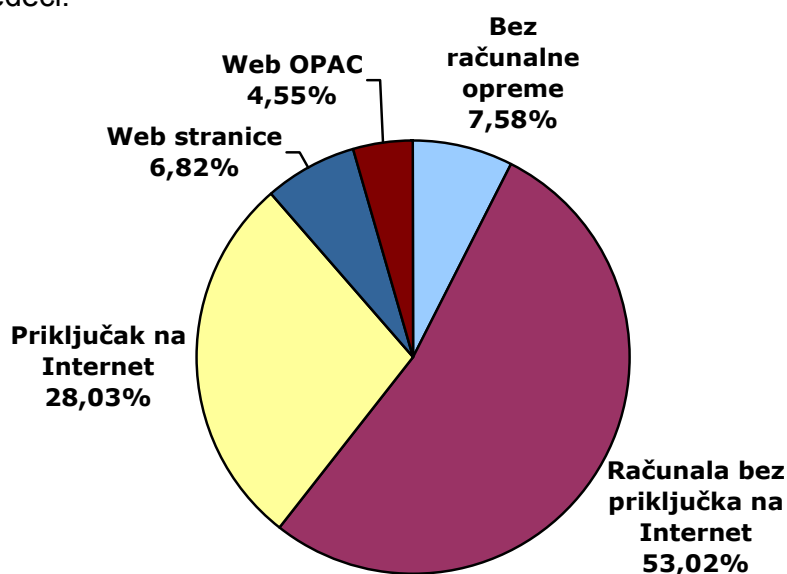
research, computerisation, Internet, public library, networking

Komisija za automatizaciju Hrvatskog knjižničarskog društva pokrenula je početkom ožujka 2000. akciju "Internet u knjižnice" i "Knjižnice na Internet", koju je potpomogla Sekcija za narodne knjižnice. Nekoliko je ciljeva ove dugoročne akcije: pomaganje narodnim knjižnicama u dobivanju priključka na Internet radi pristupa svjetskoj informacijskoj mreži kako knjižničara tako i korisnika; predstavljanje knjižnica na Internetu svojim web stranicama i elektroničkim katalozima; te, konačno,

umrežavanje knjižničnih kataloga na Internetu radi istodobnog pretraživanja više knjižnica putem jednog zajedničkog sučelja.

Prvi je stadij bio utvrđivanje stupnja informatizacije narodnih knjižnica. Izrađen je anketni upitnik s pitanjima o količini i kvaliteti računalne opreme, njenoj namjeni, načinu pristupa na Internet i korištenja Interneta, planu nabave opreme, obuci djelatnika za rad s računalima te o prisutnosti knjižnice na Internetu (web stranice, WebPAC). Upitnici su poslani svim matičarima¹ koji su upitnike dalje razaslali svojim područnim knjižnicama. Osnovni je problem bio nemogućnost utvrđivanja točnog broja narodnih knjižnica u Hrvatskoj, na što je utrošeno puno vremena, a sadašnji popis još je uvijek nepotpun².

Analizom rezultata obuhvaćene su 132 knjižnice koje su se odazvale i ispunile upitnik. Rezultati su sljedeći:

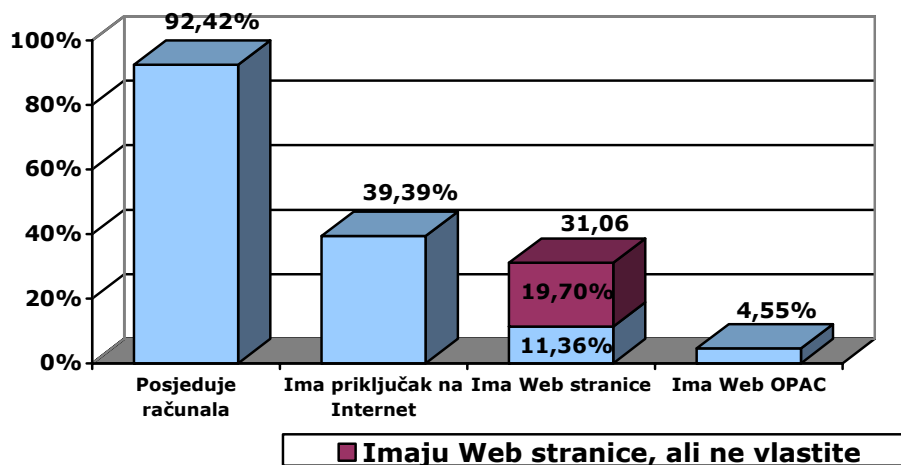
Slika 1: Podjela knjižnica prema stupnju informatizacije

Knjižnice su prema stupnju informatizacije podijeljene na: a) knjižnice bez računalne opreme, b) knjižnice s računalnom opremom, c) knjižnice s priključkom na Internet, d) knjižnice s web stranicama i e) knjižnice s WebPAC-om.

Većina knjižnica posjeduje računala, ali bez priključka na Internet. Web stranice ima 11.36 % knjižnica. Priključak na Internet, ali bez vlastitih web stranica i WebPAC-a ima 28.03% knjižnica.

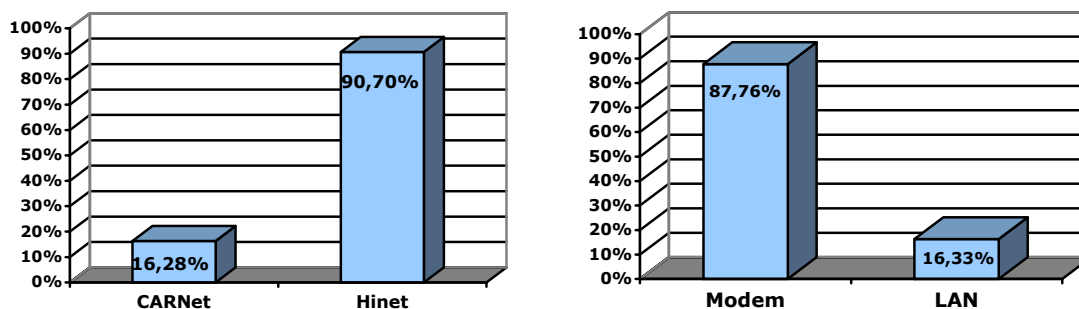
¹ Pod pojmom matičara podrazumijevaju se stručnjaci zaposleni u matičnim službama.

² Pri prikupljanju adresa narodnih knjižnica korišteni su nekomercijalni izvori (popis Hrvatskog knjižničarskog društva (HKD), popis Sekcije za narodne knjižnice HKD-a, popis Knjižnica Grada Zagreba - Gradske knjižnice te popisi nekih služba u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici). Ti su izvori nepotpuni i međusobno različiti. Komisija za automatizaciju stoga je odlučila izraditi potpunu i ažurnu bazu podataka o narodnim knjižnicama.

Slika 2: Podjela knjižnica prema stupnju informatizacije – kumulativno

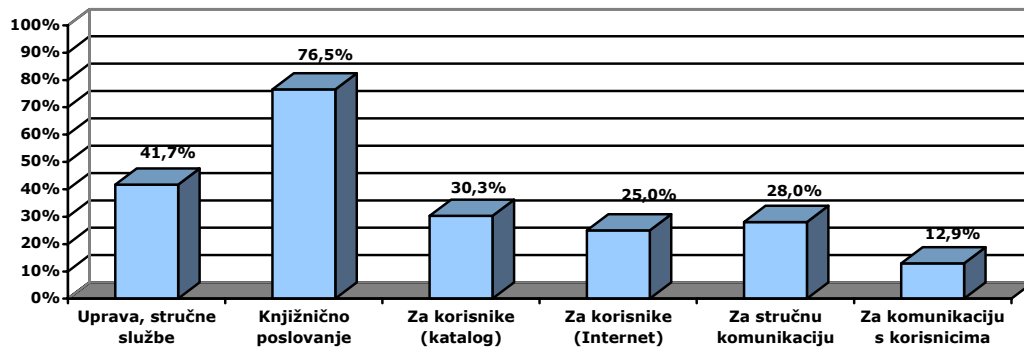
Knjižnice Internetu najčešće pristupaju preko modema (87.76%), a tek 16.33% knjižnica ima LAN. Narodne knjižnice pristupaju Internetu uglavnom preko Hrvatskih telekomunikacija. Samo 16.28% ispitanika pristupa preko CARNeta.

Slika 3: Načini pristupa Internetu

Računala se u knjižnici najčešće koriste za knjižnično poslovanje. Korisnici u većini slučajeva nemaju mogućnost korištenja Interneta u knjižnici, a postotak knjižnica koje komuniciraju s korisnicima putem računala je minimalna. Samo 28% knjižnica računalo koristi za stručnu komunikaciju.

Podaci vezani uz informatičko obrazovanje knjižničara ukazuju da je još uvijek najčešći način učenja i razmjenjivanja znanja samostalno, mimo knjižnice.

Slika 4: Svrha korištenja računala

Akcija je predstavljena na 12. proljetnoj školi školskih knjižničara održanoj u Crikvenici od 17. do 20. svibnja s ciljem proširivanja akcije i na školske knjižnice. Tom je prilikom zajedno sa školskim knjižničarima izrađen upitnik za provođenje ankete. Međutim, samo istraživanje nije provedeno niti će u skorijoj budućnosti biti zbog problema sa financiranjem istraživanja i nedefiniranim ciljevima istraživanja.

Sljedeći korak Komisije za automatizaciju jest u suradnji sa Sekcijom za narodne knjižnice izraditi bazu podataka o narodnim knjižnicama u Hrvatskoj sa svim parametrima potrebnim za izradu detaljnog plana Akcije. Također će se na temelju prikupljenih podataka odabrati knjižnice prema različitim stupnjevima informatizacije: a) knjižnice koje nemaju priključak na Internet, b) knjižnice koje imaju priključak, ali nemaju web stranice i c) knjižnice koje imaju web stranice, ali nemaju WebPAC.

Prilog: anketni upitnik

Opći podaci o knjižnici**Naziv knjižnice:**

Adresa knjižnice: ulica, broj _____

Mjesto _____

tel: _____

fax: _____

Broj zaposlenih: _____

1. Posjeduje li Vaša knjižnica računala?

da ne

2. Koliko računala knjižnica posjeduje?

a) Za osoblje _____

b) Za korisnike _____

c) Broj računala poslužitelja (servera) _____

3. Planirate li njihovu nabavu?

da ne a) Koliki broj računala planirate nabaviti sljedeće godine?

b) Postoje li drugi izvori financiranja knjižnice (donacije i sl.)

da ne

4. Koliko od navedenih računala ima sljedeće komponente:

Komponente	Broj računala
Procesor	386 i slabiji _____
	486 _____
pentium (133, 166, 200, 233 Mhz)	_____
pentium II, pentium III, AMD K6 i K7, Celeron i sl.	_____
Zvučnu karticu i zvučnike (slušalice)	_____
CD ROM drive	_____
Pisač	_____
Skener (stolni)	_____

Modem	_____
Priključak na Internet	_____

5. Zaštićujete li podatke (sigurnosne kopije bibliografskih baza podataka, podataka o korisnicima, posudbama i sl.)?

da ne

6. Ima li knjižnica priključak na Internet?

Ne

Da

<u>Priključak</u>	<u>Service provider (ISP)</u>
☐ Modem	☐ Carnet
☐ Lokalna mreža (LAN)	☐ HiNet
	☐ Neki drugi _____

7. Ukoliko postoji pristup Internetu, moguć je:

☐ povremeno	☐ samo djelatnicima knjižnice
☐ stalno	☐ i djelatnicima i korisnicima

8. Ukoliko postoji lokalna mreža, koliko je računala trenutno priključeno, a koliko se može najviše priključiti?

trenutno priključeno: _____

najviše se može priključiti: _____

9. Molimo Vas navedite osnovne podatke o izvođaču/izvođačima mreže.

naziv tvrtke:	_____
adresa:	_____
tel:	_____
fax:	_____
e-mail:	_____

10. Ukoliko vaša knjižnica nema lokalnu mrežu, planirate li njenu izgradnju?

da ☐	ne ☐
a) kada se očekuje realizacija (okvirni datum) _____.	
c) namjeravate li koristiti vlastita financijska sredstva	
da ☐	ne ☐

11. Ima li knjižnica osobu zaduženu za održavanje informacijskog sustava?

a) za hardware (računala i mrežna instalacija)
☐ zaposlen u knjižnici (što je ta osoba po struci?) _____.
☐ vanjski suradnik (pod ugovorom)
☐ nema
b) za software (knjižnični program i ostali programi koje knjižnica koristi)
☐ zaposlen u knjižnici (što je ta osoba po struci?) _____.
☐ vanjski suradnik (pod ugovorom)
☐ nema

12. U koju se svrhu koriste računala u knjižnici?

☐ Uprava, stručne službe (ravatelj, matična služba i sl.)
☐ Za potrebe knjižničkog poslovanja
☐ Za korisnike – pretraživanje kataloga knjižnice
☐ Za korisnike – pristup Internetu
☐ Za stručnu komunikaciju (e-mail)
☐ Za komunikaciju s korisnicima (e-mail)

13. Koji knjižnični softver koristite? _____.

14. Ostali softver koji koristite: (Microsoft Office, CorelDraw, Corel Ventura i sl.)

15. Na koji način rješavate osposobljavanje djelatnika knjižnice za rad na računalima koje knjižnica posjeduje:

☐ vanjski tečajevi

- tečajevi organizirani u knjižnici
- djelatnici međusobno razmjenjuju iskustva

16. Ima li knjižnica Web-stranice?

- Ne**, ukoliko nema, prijedite na pitanje 16.
- Da**, navedite adresu <http://> _____
e-mail osobe zadužene za izradu Web-stranica _____

17. Sadrže li Web stranice vaše knjižnice sljedeće:

	DA	NE	Ne znam
a) pretraživ knjižnični katalog (Web-OPAC)	☐	☐	☐
c) neke druge interaktivne sadržaje	☐	☐	☐
d) podatke o knjižnici	☐	☐	☐
e) podatke o knjižničarstvu kao struci	☐	☐	☐

18. Tko određuje sadržaj stranica?

- ravnatelj
- osoba koja ih izrađuje
- netko treći _____

19. Koliko često održavate stranice?

- svakodnevno
- jednom tjedno
- jednom mjesečno
- rjeđe od jednom mjesečno

20. Ukoliko je u vašoj knjižnici prisutan neki drugi oblik informatizacije koji nismo naveli, navedite koji.

21. Da li biste željeli surađivati/sudjelovati u akciji "Internet u knjižnice"?

- Ne**

- Da**, na koji način
- promoviranjem akcije u svojoj sredini
 - suradnjom s lokalnom upravom
 - pronalaženjem sponzora
 - ulaganjem materijalnih sredstava za informatizaciju knjižnice
 - pružanjem stručne pomoći drugim knjižnicama
 - aktivnim uključivanjem u rad Komisije za automatizaciju
 - praćenjem mailing-liste
-

22. Podaci o osobi koja je ispunila anketu:

Ime i prezime: _____
E-mail: _____
Stručna sprema: _____
Struka: _____

Zahvaljujemo na suradnji.